

-9- BROEDGEVAL VAN DE ENGELSE GELE KWIKSTAART IN PEER IN 1994 (*MOTACILLA FLAVA FLAVISSIMA*)

In 1994 werd in Peer een eerste broedgeval voor Limburg opgetekend van de Engelse Gele Kwikstaart. Dank zij de welwillende medewerking van de landbouwer kon het legsel tot een goed einde worden gebracht.

*Benoit Luyckx,
Moerstraat 53,
B.-2970 Schilde*

*Norbert Debrun,
Parkdreef 90,
B.-3001 Heverlee*

*Julien Van Goethem,
Schoolstraat 71,
B.-2820 Bonheiden*

INLEIDING

Er bestaan verschillende min of meer geografisch gescheiden ondersoorten bij de Gele Kwikstaart. Bij die subspecies zijn enkel de mannetjes in prachtkleed duidelijk te onderscheiden aan de kleur van kop en keel en aan de wenkbrauwstreep. De wijfjes van de ondersoorten zijn niet te onderscheiden. Daarbij komt dat bij elke ondersoort nogal wat variatie voorkomt en dat in de grensgebieden bastaardering optreedt met tussenvormen tot gevolg. Uitzonderlijk kan een ondersoort geïsoleerd broeden in het verspreidingsgebied van een andere subspecies. Op trek en in de overwinteringsgebieden komen groepen voor die samengesteld zijn uit een mengeling van verschillende geografische rassen.

VERSPREIDING VAN DE ONDERSOORTEN

In West- en Midden Europa broedt de Gele Kwikstaart *Motacilla flava flava* waarvan het mannetje een blauwgrijze kop, gele keel en witte wenkbrauwstreep heeft. Dit is een algemene broedvogel in Vlaanderen.

In Engeland en op enkele plaatsen langs de Westeuropese kusten broedt *M. f. flavissima*. Het

mannetje heeft een groengele kop, gele wenkbrauwstreep en gele keel.

Het mannetje van de Balkan-vorm *M. f. feldegg* heeft een volledig zwarte kop en gele keel. Verscheidene ondersoorten leven in Rusland en Azië.

Onze Gele Kwikstaart broedt in open landschap: weide, bouwland of ruig terrein bij voorkeur met grazend vee in de buurt. De laatste twintig jaar is de broedpopulatie in Limburg gehalveerd en wordt nu geschat beneden de 1000 paar (Gabriëls, Stevens & Van Sanden, 1994) in zoverre bekend alle van de ondersoort *M. f. flava*.

HET BROEDGEVAL TE PEER

In Peer in 1994 hadden wij duidelijk te maken met een broedgeval van de Engelse vorm *M. f. flavissima*. Het biotoop situeerde zich in een agrarisch gebied, een weidevogelgebied met afwisselend weiland, bouwland en grasland. In dit laatste observeerde Norbert Debrun op 5 juni de vogel voor de eerste maal met nestmateriaal. Omdat het mannetje een bijzonder gele indruk liet, werd er bijzondere aandacht aan besteed. Op 6 juni bouwde het wijfje aan het nest. Hierbij werd het telkens begeleid door het mannetje. Het nestmateriaal werd in de onmiddellijke omgeving verzameld. Op 6 juni om 9 uur bevatte het nest het eerste ei. Op 15 juni bezochten wij met drie personen het gebied en stelden met zekerheid vast dat het een mannetje van de Engelse Gele Kwikstaart betrof. Het wijfje broedde op dat moment en werd door het mannetje afgelost op het nest tijdens onze waarnemingen. Op 27 juni waren er jongen van ongeveer 2 dagen oud.

In de omgeving was ook de, voor onze streken, normale ondersoort van de Gele Kwikstaart aanwezig.

EEN BEHEERSINGREEP

Het gras was intussen maaiklaar zodat het ergste kon gevreesd worden voor het verdere verloop van dit uitzonderlijk broedgeval. Een van de redenen van de achteruitgang van de Gele Kwikstaart is trouwens, naast de gewijzigde landbouwmethoden, het vroeger maaien van de graslanden waarbij de nesten vernietigd worden. Na kontaktnaam

met de eigenaar-landbouwer van het grasland was deze echter welwillend bereid het gras in de omgeving van het nest te laten staan.

Op 1 juli zaten de jongen in de pluimen. We plaatsten een stok in het gras in de omgeving van het nest in de hoop dat de voedseldragende vogels hem zouden gebruiken als zitplaats. Dit experiment lukte en de bijgaande foto's konden op die wijze door Julien Van Goethem worden genomen zonder het broedgebeuren te storen.

Op 7 juli zijn de jongen uitgevlogen. Het wijfje bracht enkele malen voedsel terwijl het mannetje in de buurt alarmeerde.

DE ENGELSE GELE KWIKSTAART IN BELGIE EN NEDERLAND

Buiten dit uitzonderlijk broedgeval voor Vlaanderen broedde de Engelse Gele Kwikstaart reeds aan de kust te Nieuwpoort in 1923 en 1952, te Zeebrugge in 1967, te Oostende in 1978 (gemengd broedgeval met wijfje *flava*), te Zeebrugge-Dudzele in 1983, Bootshoeke in 1984, te Overmere in 1975 en te Denderbelle in 1976 (Herroelen, 1989). Langs de Nederlandse kust wordt de soort meer aangetroffen. Vooral in de bloembollentreek (ten noordwesten van Leiden) komt een behoorlijk aantal tot broeden (van Dijk, 1975). In de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (Teixeira, 1979) wordt de Engelse Gele Kwikstaart afzonderlijk behandeld. Buiten de broedplaatsen aan de kust worden broedgevallen vermeld in het binnenland tussen de grote rivieren.

BESLUIT

Moge onze waarneming een aansporing zijn om de volgende jaren eens speciaal te letten op onze Gele Kwikstaart.

SAMENVATTING

In 1994 was er een broedgeval van de Engelse Gele Kwikstaart in een weidevogelgebied in Peer. Dit is het eerste broedgeval van deze ondersoort in Limburg.

REFERENTIES

- CRAMP, S. & K.E.L. SIMMONS, 1988. Handbook of the Birds of Europe the Middle East and North Africa, Vol. 5. University Press, Oxford.
- GABRIELS, J., J. STEVENS & P. VAN SANDEN, 1994. Broedvogelatlas van Limburg, veranderingen in aantallen en verspreiding na 1985. LIKONA, Hasselt, 366p.
- HERROELEN, P., 1989. Engelse Gele Kwikstaart. In: Vogels in Vlaanderen, Voorkomen en Verspreiding. I.M.P.
- LIPPENS, L. & H. WILLE, 1972. Atlas van de Vogels van België en West-Europa. Lannoo, Tielt-Utrecht.
- TEIXEIRA, R.M., 1979. Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Natuurmonumenten, 's-Graveland.
- VAN DIJK, J., 1975. De Engelse Gele Kwikstaart als broedvogel in Nederland. Limosa 48: 86-99.